

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗІНА

ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ

Кафедра психологічного консультування і психотерапії

*Затверджено вченою радою факультету
психології Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна*

Протокол № 2 від 22 лютого 2017 року

**ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ ДО АСПІРАНТУРИ ЗІ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ**

19.00.04 — МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

2017 рік

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ МЕДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Предмет медичної психології. Взаємозв'язок медичної психології з іншими науками. Історія розвитку медичної психології. Етапи розвитку медичної психології. Особливості розвитку медичної психології. Характеристика провідних закордонних концепцій у медичної психології. Медична психологія та клінічна психологія. Медична психологія та патопсихологія. Зміст і обсяг діяльності психолога в різних ділянках медицини. Використання результатів психологічного дослідження для діагностики порушень психічної діяльності. Значення психологічних даних для експертної практики. Форми участі медичного психолога в лікувальній роботі. Особливості взаємовідносин лікаря та психолога в лікувальному процесі. Принципи організації психологічної допомоги та її місце в загальній системі охорони здоров'я. Психологічна допомога в стаціонарах. Позалікарняна психологічна допомога.

РОЗДІЛ 2. ПРОБЛЕМА ОСОБИСТОСТІ В МЕДИЧНІЙ ПСИХОЛОГІЇ

Основні концепції особистості в психології та їх значення для медицини. Біологічні та соціальні чинники розвитку особистості. Співвідношення і значення усвідомлюваного і несвідомого при різних патологічних станах. Механізми психологічного захисту. Особистісні риси та типи особистості хворих. Стрес в етіології психічних захворювань. Стресові чинники соматичних розладів. Посттравматичний стресовий синдром. Поняття внутрішньої картини хвороби.

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ В МЕДИЧНІЙ ПСИХОЛОГІЇ

Завдання і принципи психологічного дослідження в клініці. Завдання психологічної діагностики. Принципи побудови психологічного дослідження і умови його проведення. Співвідношення клінічного та статистичного методів дослідження.

Методи дослідження відчуття і сприйняття. Дослідження тактильної та больової чутливості. Дослідження предметного сприйняття. Досліджені зорового і слухового сприйняття. Методи дослідження пам'яті. Дослідження безпосередньої пам'яті. Дослідження опосередкованого запам'ятовування. Дослідження динамічних порушень пам'яті. Дослідження особистісно-мотиваційного компоненту пам'яті. Методи дослідження уваги. Дослідження обсягу уваги. Дослідження здатності переключатися, стійкості та концентрації уваги. Дослідження вибірковості уваги. Методи дослідження емоцій. Дослідження експресивних проявів емоцій. Методи дослідження мислення. Дослідження оперативного боку мислення. Дослідження динаміки розумової діяльності. Дослідження мотиваційного компоненту мислення. Дослідження інтелекту.

Психологічні проблеми дослідження особистості в клініці. Класифікація методів дослідження особистості. Проективний метод дослідження особистості. Класифікація проєктивних методик. Суб'єктивний підхід до діагностики особистісних властивостей. Види особистісних опитувальників. Надійність тестів, види надійності. Валідність тестів, види валідності. Об'єктивний підхід у психодіагностиці: переваги й обмеження. Клініко-психологічне дослідження особистості. Психологічний анамнез, його відмінність від медичного.

Спостереження, його особливості в клініці. Психологічні особливості діагностики дітей.

Аналіз отриманих у дослідженні даних, їх інтеграція і написання психологічного висновку. Психологічний діагноз та прогноз. Рекомендації щодо результатів психологічного дослідження.

РОЗДІЛ 4. ПАТОПСИХОЛОГІЯ І ЗАГАЛЬНА ПСИХОПАТОЛОГІЯ

Порушення відчуття і сприйняття. Роль особистісного фактору в сприйнятті. Порушення сенсорної сфери при різних захворюваннях. Розлади пам'яті. Визначення пам'яті, її особистісно-мотиваційна зумовленість. Порушення мнестичних процесів за різних захворювань. Порушення уваги. Емоційні розлади. Визначення мислення, відокремлення інтелекту від мислення. Зниження розумової працездатності. Порушення операційної сторони мислення. Порушення динаміки розумової діяльності. Порушення цілеспрямованості мислення. Інтелект та його розладі. Патологія особистості. Співвідношення розпаду та розвитку психіки.

Сучасний стан вчення про психопатологічні синдроми. Основні психопатологічні синдроми. Принципи об'єднання симптомів в синдромі. Поняття про позитивні і негативні симптоми. Регістри психічних порушень. Астенічний синдром, фізична і психічна виснажливність. Подразлива слабкість. Гіперестезія. Афективна лабільність. Соматовегетативні розлади. Афективні синдроми. Депресія як симптом та синдром. Біполярний афективний розлад. Сучасні концепції неврозів. Класифікація неврозів. Диференціальна діагностика неврозів. Механізми розвитку неврозів. Роль особистості в розвитку неврозів. Обсесивно-компульсивний синдром. Фобії, їх види. Деперсоналізація і дереалізація, психопатологічна характеристика. Психосенсорні розлади і розлади схеми тіла. Маячні і галюцинаторні синдроми. Поняття про маячіння. Типові маячні ідеї. Галюцинаторний синдром. Різниця між галюцинаціями та ілюзіями. Варіанти галюцинаторного синдрому за характером перебігу (гострий, хронічний). Галюцинаторно-параноїдний синдром. Псевдогалюцинації. Психічні автоматизми, їх види. Парафренний синдром. Варіанти парафреного синдрому за структурою та характером перебігу. Сенестопатичний синдром. Іпохондрія. Види дисоціативних розладів. Розумова відсталість: етіологія, патогенез, діагностика, класифікація.

РОЗДІЛ 5. НЕЙРОПСИХОЛОГІЯ

Сучасний стан розвитку нейропсихології. Школа О.Р. Лурії та її внесок у розвиток нейропсихології як науки. Нейропсихологія та її взаємодія з суміжними дисциплінами. Системно-динамічна локалізація вищих психічних функцій. Принципи будови мозку. Проблема функційної асиметрії мозку. Локалізація вищих психічних функцій і диференціальна діагностика. Клініко-психологічні методи діагностики локально-органічних порушень мозку. Основні принципи нейропсихологічної діагностики. Методики нейропсихологічної діагностики. Клінічна нейропсихологія. Нейропсихологічний аналіз порушень вищих психічних функцій. Зорові, тактильні, слухові агнозії. Проблема апраксії. Види афазій. Порушення пам'яті при локальних ураженнях мозку: амнезії. Синдромний аналіз порушень вищих психічних функцій. Нейропсихологічні синдроми ураження

коркових відділів великих півкуль. Нейропсихологічні синдроми ураження глибоких структур мозку.

РОЗДІЛ 6. МЕДИКО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СОМАТИЧНИХ ХВОРОБ

Психологічні проблеми психосоматичних розладів. Психологічні механізми розвитку психогенних захворювань. Роль психологічного фактору у виникненні соматичних розладів. Психологічна корекція і профілактика психосоматичних розладів. Медична психологія в терапії. Невротичні симптоми і психогенні реакції у хворих на серцево-судинні захворювання. Особливості психології хворого з ендокринною патологією. Психологічна корекція і профілактика внутрішніх хвороб. Медико-психологічні аспекти в акушерстві і гінекології. Психологічні особливості вагітної жінки. Післяпологові психози. Психологічні особливості жінки при гінекологічних захворюваннях. Психологічна корекція і психопрофілактика в акушерстві та гінекології. Медична психологія в хірургії. Психологічні особливості хірургічного хворого. Психологічні особливості урологічних хворих. Психологічні особливості хворого з опіковою хворобою. Психологічні особливості онкологічного хворого. Психокорекція і психопрофілактика в хірургії. Інфекційні хвороби і медична психологія. Психологічні особливості інфекційного хворого. Психологічні особливості хворого на туберкульоз. Психокорекція і психопрофілактика при інфекційних захворюваннях. Психологічні особливості хворих з дефектами органів чуття. Медична психологія в неврології. Психічні порушення і зміна особистості при неврологічних захворюваннях. Психогенні реакції на хворобу неврологічного хворого. Психокорекція і психопрофілактика в неврології. Медична психологія в клініці сексуальних розладів. Психологічна корекція і психопрофілактика сексуальних розладів. Медико-психологічні аспекти в педіатрії. Психологічні особливості відношень "мати-дитина".

РОЗДІЛ 7. ПСИХОТЕРАПІЯ ТА РЕАБІЛІТАЦІЯ

Недирективна психотерапія. Психоаналітична психотерапія. Класичний психоаналіз: теоретична основа, техніка, особистість аналітика. Транзактний аналіз. Аналітична психологія та психотерапія. Індивідуальне консультування та психотерапія. Психотерапія, центрована на клієнті Біхевіоральна, когнітивна та раціональна психотерапія. Дидактичні елементи в раціональній терапії. Тілесно-орієнтована психотерапія. Сугестивна психотерапія. Методи і техніка сугестивної терапії. Самонавіювання і автогенне тренування. Класичний аутотренінг за Шульцом і модифікації автотренінгу. Прогресуюча м'язова релаксація. Психотерапія у наркології. Музико- та танцетерапія. Позитивна психотерапія. Нейролінгвістичне програмування. Групова психотерапія. Психологічні особливості корекційної групи. Групи зустрічей. Гештальттерапія. Психодрама. Техніка психодрами. Групи тренінгу вмінь. Арт-терапія. Психотерапія гострої травми та посттравматичного стресового синдрому. Поняття реабілітації. Принципи реабілітації. Психологічна реабілітація хворих при різних захворюваннях. Особливості психологічної реабілітації в різних областях медицини. Психологічні критерії та методи оцінки ефективності лікувально-реабілітаційного впливу.

РОЗДІЛ 8. ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОГІГІЄНИ ТА ПСИХОПРОФІЛАКТИКИ

Психогігієна здоров'я. Поняття про психогігієну. Поняття про психічне і соматичне здоров'я. Методи психогігієни.

Поняття про профілактику. Первинна, вторинна і третинна профілактика. Група ризику психічних захворювань. Психопрофілактика психічних захворювань. Методи психопрофілактики психічних захворювань. Психопрофілактика соматичних захворювань. Групи ризику соматичних захворювань. Методи психопрофілактики соматичних захворювань. Психопрофілактика порушень сексуального здоров'я. Методи психопрофілактики порушень сексуального здоров'я. Статеве виховання і сексуальна освіта.

Психолого-педагогічні аспекти психопрофілактики. Медико-психологічні аспекти психопрофілактики. Вікові аспекти психопрофілактики. Психопрофілактика в дитячому і підлітковому віці. Психопрофілактика в зрілому віці. Геронтологічні аспекти профілактики.

РОЗДІЛ 9. СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА

Зміст, завдання, організація судово-психологічної експертизи. Призначення судово-психологічної експертизи та її проведення. Права та обов'язки експертів. Діяльність психолога у ролі консультанта, спеціаліста та експерта на етапі попереднього слідства. Види судово-психологічної експертизи. Висновок судово-психологічної експертизи та його оцінка слідчими органами та судом. Комплексні експертизи за участю психолога. Судова комплексна психолого-психіатрична експертиза. Проблема неосудності та недієздатності.

Судово-психологічна експертиза підозрюваних. Вивчення матеріалів кримінального діла та історії хвороби підозрюваного. Особливості судово-психологічної експертизи неповнолітніх. Судово-психологічна експертиза свідків та потерпілих, проблема достовірності свідчень. Судово-психологічна експертиза у справах про самогубство. Судово-психологічна експертиза потерпілих у справах про згвалтування. Судово-психологічна експертиза у цивільному процесі.

РОЗДІЛ 10. ЕТИКА І ДЕОНТОЛОГІЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МЕДИЧНОГО ПСИХОЛОГА

Об'єм і зміст понять "медична етика" і "медична деонтологія". Взаємовідносини лікаря, хворого і осіб, що оточують хворого. Лікарська таємниця. Лікарська етика. Етика і деонтологія в практичній діяльності медичного психолога. Деонтологічні принципи дослідження особистості. Особливості взаємовідносин психолога і хворого. Поняття „трансферу” та „контртрансферу”. Профілактика та корекція професійної деформації та емоційного вигорання клінічного психолога. Показники оптимальності психотерапевтичного контакту.

Список рекомендованой літератури:

- Александр Ф. Психосоматическая медицина. Принципы и практическое применение. – М., 2002.
- Айві А. Цілеспрямоване інтерв'ювання і консультування. – К., 1998.
- Александр Ф., Селесник Ш. Человек и его душа: познание и врачевание от древности до наших дней. – М., 1995.
- Александров А.А. Психогенетика. – СПб, 2004
- Александровский Ю.А. Пограничные психические расстройства. – М., 1993.
- Анохин П.К. Узловые вопросы теории функциональной системы. – М., 1980.
- Атлас "Нервная система человека. Строение и нарушения". Под ред. В.М.Астапова и Ю.В.Микадзе. Испр.и доп.изд.. - М.: ПЕР СЭ, 2001
- Балабанова Л.М.Судебная патопсихология: Вопросы определения норм и отклонений. – Днепропетровск, 1998.
- Батуев А.С., Никитина И.П. Висцерокортикальные отношения и физиология и доминанты // Регуляция висцеральных функций. Закономерности и механизмы. – Л., 1987.
- Баскаков В.Ю. Танатотерапия: теоретические основы и практическое применение. – М., 2007
- Базисное руководство по психотерапии/ Под ред.. А.Хайгльз-Эвертс. – СПб, 2002
- Берн Э. Введение в психиатрию и психоанализ для непосвященных. – М., 2001
- Беспалько И.Г., Гильяшева И.Н. Проективные методы // Кабанов М.М., Личко А.Е., Смирнов В.М.. Методы психологической диагностики и коррекции в клинике. – Л., 1983.
- Берн Э. Транзакционный анализ и психотерапия. - СПб.: , 1992
- Большой психологический словарь / Сост. и общ.ред Б.Г.Мещеряков, В.П.Зинченко. - СПб: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2007.
- Блейхер В.М. Клиническая патопсихология. – Ташкент, 1976.
- Блейхер В.М., Крук И.В. Толковый словарь психиатрических терминов / Под ред. С.Н.Бокова – Воронеж, 1995.
- Блейхер В.М., Крук И.В. Патопсихологическая диагностика. – Киев, 1986.
- Большая книга тестов/Сост.С.А.Касьянов. - М.: "ОЛМА-ПРЕСС", 2000
- Бондаренко А.Ф. Социальная психотерапия личности (психосемантический подход).— К•: КГПИИЯ, 1991.— 189 с.
- Бондаренко А.Ф. Психологическая помощь: теория и практика. — Изд. 4-е, испр. и доп. — К.: “Освіта України“, 2007. — 332 с.
- Боуэн М. Духовность и личностно-центрированный подход // Вопросы психологии. – 1992 - № 3-4.

- Браун Дж. Психология Фрейда и постфрейдисты / Психосоматический подход. – М.; Киев, 1997
- Бройтигам В., Кристиан П., Рад М. Психосоматическая медицина. – М., 1999.
- Бурлачук Л.Ф. Психодиагностика личности. – Киев, 1989.
- Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психологической диагностике. СПб, 1999.
- Бурлачук Л., Кочарян А., Жидко М. Психотерапия: Учебник для вузов. - СПб.: Питер, 2003
- Бурно М.Е. Клиническая психотерапия. Изд.2-е, доп. и перераб.. - М.: Академический проект, 2006
- Бурно М.Е. Терапия творческим выражением. - М.: Академический проект, 1999
- Бэндлер Р., Гриндер Дж., Сатир В. "Семейная терапия" / Пер.с англ. Ю.С.Уокер. - М.: Ин-т Общегуманитарных Исследований, 2000
- Бюдзенталь Д. Искусство психотерапевта. – СПб., 2001.
- Вайсс Д. Как работает психотерапия: Процесс и техника. – М., 1998.
- Василюк Ф.Е. Психология переживания: анализ преодоления критических ситуаций. – М., 1984
- Василюк Ф.Е. От психологической практики к психотехнической теории // Московский психотерапевтический журнал. 1992. № 1. – 15-33
- А.Ф.Копьев - Диалогический подход в консультировании и вопросы психологической клиники// Московский психотерапевтический журнал. 1992. № 1.
- Вассерман Л.И., Дорофеева С.А., Меерсон Й.А. Методы нейропсихологической диагностики: Практическое руководство. – СПб, 1997.
- Васьківська С.В. Основи психологічного консультування: підручник . - К.: ВПЦ "Київський університет", 2008
- Венгер А.Л. Психологическое консультирование и диагностика. Практическое руководство. – М., 2001. – Ч. 1, 2.
- Вельвовский И.З. и др. Психотерапия в клинической практике. - К.: Здоров'я, 1984 - 160 С
- Вольфрам Э.-М. Феноменологическое исследование психотерапии: метод получения знания из опыта// Психотерапия: новая наука о человеке. – М., Екатеринбург, 1999. – С. 359-378.
- Вітенко І.С. Медична психологія [Підручник]/ І.С. Вітенко. К: Здоров'я, 2007. - 208с.
- Виторская Н.М. Причины болезней и истоки здоровья. – М.; Новосибирск, 2005.
- Виттельс Ф. Фрейд. Его личность, учение и школа. – Л., 1991.
- Воронов М. Психосоматика: Практическое руководство. – К., 2002.
- Выготский Л.С. Учение об эмоциях // Выготский Л.С. Собр. соч.: В 6 т. – М., 1983. – Т.VI.- С. 91-319

Гарбузов В.И. Практическая психотерапия, или как вернуть ребенку и подростку уверенность в себе, истинное достоинство и здоровье.. - СПб.: АО "Сфера", 1994

Гледдинг С. Психологическое консультирование. – СПб., 2002.

Джендлин Ю. Фокусирование. Новый психотерапевтический метод работы с переживаниями. – М., 2000

Джонс Э. Жизнь и творения Зигмунда Фрейда. – М., 1997.

Джорж Р. Кристиани Т. Консультирование: теория и практика. – М., 2002.

Діагностичні критерії з DSM-IV. – К., 1995.

Діденко С.В., Козлова О.С. Психологія сексуальності: підручник / С.В.Діденко, О.С.Козлова. - К.: Академвидав, 2009

Дубровский Д.И. Психические явления и мозг: Философский анализ проблемы в связи с некоторыми актуальными задачами нейрофизиологии, психологии и кибернетики. – М., 1971.

Елизаров А.Н. Основы индивидуального и семейного консультирования Учеб. пособ. – М., 2003.

Ермошин А. Вещи в теле: Психотерапевтический метод работы с ощущениями. – М., 2004.

Исаев Д.Н. Психосоматическая медицина детского возраста. – СПб., 1996.

Завилянская Л.И. Психотерапия невротоподобных состояний. - К: Здоровье, 1987

Завьялов В.Ю. Необъявленная психотерапия. - М.: Академический Проект, Екатеринбург: Деловая книга, 1999

Захаров А.И. Происхождение детских неврозов и психотерапия. - м.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2000

Захаров В.И. Психотерапия неврозов у детей и подростков. – Л., 1982.

Зейгарник Б.В. Патопсихология. – М., 1976.

Калмыкова Е., Кэхеле Х. Изучение психотерапии за рубежом: история, современное состояние // Основные направления современной психотерапии. – М., 2000. – С. 15-44.

Каліна Н.Ф. Психотерапія. - К.: Ваклер, 2010

Карвасарский Б.Д. Психотерапия. - М.: Медицина, 1985

Кабанов М.Н., Личко А.Е., Смирнов В.М. Методы психологической диагностики и коррекции в клинике. – Л., 1983.

Кадыров Р.В. Посттравматическое стрессовое расстройство (PTSD): состояние проблемы, психодиагностика и психологическая помощь: учебное пособие / Р.В. Кадыров. – СПб.: Речь, 2012. – 448 с.

Канарейкин К.Ф., Бахур В.Т. Эволюция психосоматической медицины // Клиническая медицина. – 1989. – Т.67. - №12.

Каннабих Ю.В. История психиатрии. – М., 1994.

Каплан Г.И., Сэддок Б.Дж. Клиническая психиатрия: В 2 т. – М., 1994.

Карвасарский Б.Д. Медицинская психология. – Л., 1982.

- Карвасарский Б.Д. Психотерапия. – М., 1985.
- Карвасарский Б.Д. Неврозы. – М., 1990.
- Кельнер М.С. Психосоматика: истоки и эволюция концепций // Методологические и теоретические проблемы медицины: Сб. научн.тр. – М., 1987.
- Киппер Д. Клинические ролевые игры и психодрама. – М., 1993.
- Китаев-Смык Л.А. Психология стресса. – М., 1983.
- Клиническая психология / Под ред. М.Перре, У.Бауманна.. - СПб.: Питер, 2002 - 1312 С., 2 прим.
- Клиническая психология: учебник / Под ред.Б.Д.Карвасарского.. - СПб.: Питер, 2002 - 960 С., 2 прим.
- Клиническая психология: Учебник. 3-е изд. / Под ред. Б.Д.Карвасарского. - СПб.: Питер, 2007
- Кнастер М. Мудрость тела. – М., 2002
- Книга практического психолога. – Харьков, 1997. – Т.1, 2.
- Ковалев В.В. Семиотика и диагностика психических заболеваний у детей и подростков. – М., 1985.
- Концептуальні засади і методика глибинної психокорекції: Підготовка психолога-практика: Навч. поісб. / Т.С.Яценко, Б.Б.Іващенко, С.М.Аврамченко та ін. ; За ред. Т.С.Яценко. - К.: Вища школа, 2008- 342 С., 1 примірників
- А.Ф.Копьев - Диалогический подход в консультировании и вопросы психологической клиники// Московский психотерапевтический журнал. 1992. № 1.
- Котлер Дж., Браун Р. Психотерапевтическое консультирование. – СПб., 2001.
- Краткий психологический словарь / Под ред. А.В.Петровского. – Р\на Дону, 1998.
- Кулаков С.А. Основы психосоматики. – СПб., 2005.
- Лакосина Н.Д., Ушаков Г.К. Медицинская психология. – М., 1984.
- Лакан Ж. Семинары Кн.7 – М., 2006
- Лапланш Ж., Понталис Ж.-Б. Словарь по психоанализу. – М., 1996.
- Лейтц Г. Психодрама: теория и практика. Классическая психодрама Я.Л.Морено / Под ред. Е.В. Лопухиной и А.Б.Холмогоровой.
- Лэнгле А.- Психотерапия - научный метод или духовная практика? О соотношении между имманентным и трансцендентным на примере экзистенциального анализа // Московский психотерапевтический журнал №2, 2003
- Леонгард К. Акцентуированные личности. – Киев, 1989.
- Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность // Леонтьев А.Н. Избранные психологические произв.: В 2 т. – М., 1983. – Т.1.
- Лэндрет Г.Л. Игровая терапия: искусство отношений.Пер.с англ.. - М.: Межд.педагог.академия, 1994.
- Личко А.Е. Психопатии и акцентуации характера у подростков – Л., 1983.
- Личко А.Е. Подростковая психиатрия. – Л., 1985.

- Личность пациента и болезнь / В.Т.Волков, А.К.Стрелис, Е.В.Каравасева, Ф.Ф.Тетерев. – Томск, 1995.
- Личностный потенциал: структура и диагностика. – М., 2011
- Ломов Б.Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии. – М., 1984.
- Лоуэн А. Секс, любовь и сердце: психотерапия инфаркта / Пер.с англ. С.Коледа.. - М.: Ин-т Общегуманитарных Исследований, 2000
- Лоуэн А. Психология тела (Телесноориентированный биоэнергетический анализ). – М., 1997.
- Лурия А.Р. Внутренняя картина болезни и патогенные заболевания. – 4-е изд. – М., 1977.
- Мак-Вильямс Н. Психоаналитическая диагностика: Понимание структуры личности в клиническом процессе. –М., 2003
- Малкина-Пых И.Г. Психосоматика. – М., 2005.
- Малкина-Пых И.Г. Справочник практического психолога. – М., 2004.
- Маслоу А. Мотивация и личность. – СПб., 2008.
- Максимова Н.Ю, Сімейне консультування: навч. посіб. / Н.Ю.Максимова . - К.: ДП "Вид. дім "Персонал", 2011
- Медична психологія : підручник / С. Д. Максименко, Я. В. Цехмістер, І. А. Коваль, К. С. Максименко ; за загальною ред. С. Д. Максименка. – 2-е вид. – К. : Слово, 2014. – 516 с. : іл.
- Международная классификация болезней (10-й пересмотр). Классификация психических и поведенческих расстройств. МКБ-10/ICD-10. – СПб, 1994.
- Мей Р. Открытие бытия. – М., 2004
- Мейли Р. Структура личности // Экспериментальная психология / Под ред. П.Фресс и Ж.Пиаже. – М., 1975. – В.5.
- Менделевич В.Д., Соловьева С.Л. Неврология и психосоматическая медицина. – М., 2002.
- Минделл А. Минделл Э. Вскать, задом наперед. – М., 2005.
- Моргун В.Ф., Тітов І.Г. Основи психологічної діагностики. Навчальний посібник. - К., 2009
- Московский психотерапевтический журнал. Спецвыпуск по когнитивной терапии. - 1996. № 3.
- Мясищев В.Н. Личность и неврозы. – Л., 1960.
- Найт С. Руководство по NLP. – СПб., 2000.
- Немов Р.С. Психологическое консультирование: Учеб.– М., 2000.
- Никитин В.Н. Психология телесного сознания. – М., 1998.
- Нельсон-Джоунс Р. Теория и практика консультирования. – СПб., 2000
- Общая психодиагностика / Под ред. А.А. Бодалева и В.В.Столина. – М., 1987.
- Обухов Я.Л. Символдрама:Кататимно-имагинативная психотерапия детей и подростков. - М.: Эйдос, 1997

- Павлов И.П. Полн. собр. соч.: В 6 т. – М.; Л., 1951-1954.
- Перлз Ф. Гештальт-подход и свидетель терапии. – М., 1996
- Петрушин С. Резонансное консультирование (консультант-центрированный поход). – М., 2008
- Погодин И.А. Психотерапия, фокусированная на диалоге. – М., 2010
- Полищук И.А., Выдренко А.Е. Атлас для экспериментального исследования отклонений в психической деятельности человека. – Киев, 1980.
- Посттравматичні стресові розлади: діагностика, лікування, реабілітація: Методичні рекомендації / Волошин П.В., Шестопалова Л.Ф., Підкоритов В.С. та ін. – Харків, 2002. – 47 с.
- Прибрам К. Языки мозга. Экспериментальные парадоксы и принцип нейропсихологии / Под ред. А.Р.Лурия. – М., 1975.
- Прохазка Дж., Нокросс Дж. Системы психотерапии : Пособие для специалистов в области психотерапии и психологи. – СПб., 2005.
- Психологический словарь / Под ред. В.П.Зинченко и Б.Г.Мещерякова. – М., 1996.
- Психодіагностика / Упоряд.: Л.Терлецька, О.Главник. - К.: Шкільний світ, 2002.
- Психология здоровья: Учебник для вузов / Под ред. Г.С.Никифорова. - СПб.: Питер, 2006
- Психологія сімейних взаємин: навч. посіб. / М.С.Корольчук, П.П.Криворучко, В.І. Осьодло та ін. ; за заг. ред. М.С. Корольчука. - К.: Ніка-Центр, 2010
- Психотерапия / Под ред. Б.Д.Карвасарского.. - СПб.: Питер, 2000
- Психотерапевтическая энциклопедии / Под ред. Б.Д. Карвасарского. – СПб., 1998.
- Рогов Е.И. Настольная книга практического психолога в образовании. – М., 1996.
- Психология личности: Словарь-справочник / Под ред. П.П. Горностая, Т.М. Титаренко. – К., 2001.
- Психосоматическая медицина: Базисный курс для врачей и клинических психологов / О.Г.Сыропятов и др.. – К., 2008.
- Психосоматика: Взаимосвязь психики и здоровья. Хрестоматия / Сост. Сельченко К.В. – Минск, 1999. – С. 42–69.
- Райх В. Анализ личности. – М.;СПб., 1999.
- Рубинштейн С.А. Основы общей психологии: В 2 т. – М., 1989.
- Рубинштейн С.А. Экспериментальные методики патопсихологии. – М., 1970.
- Роджерс К. Клиентоцентрированная терапия.Пер.с англ.. - М.: "Рефл-бук",К.: "Ваклер", 1997 - 320 С., 1 прим.
- Роджерс К.Р. Консультирование и психотерапия. Новейшие подходы в области практической работы. - М.,2000.
- Рудестам К. Групповая психотерапия.. - СПб.: Питер Ком, 1998

- Сандомирський М. Психосоматика и телесная психотерапия. Практическое руководство. – М., 2005.
- Сатир В. Психотерапия семьи. - СПб., 2000.
- Селецкий А.И. Психопатология детского возраста. – Киев, 1987.
- Семья в психологической консультации: Опыт и проблемы психологического консультирования – М., 1989. – С. 49-50.
- Собчик Л.Н. Методы психологической диагностики. – М., 1990. – Т.1-3.
- Спиваковская А.С. Психотерапия: игра, детство, семья. Том 1-2.. - М.: ООО Апрель Пресс, ЗАО Изд-во ЭКСМО-Пресс, 1999.
- Страшенбаум Г.В. Психосоматика и психотерапия: исцеление души и тела – М., 2005.
- Тимошенко Г.В., Леоненко Е.А. Работа с телом в психотерапии: Практическое руководство. – М., 2006
- Телесная психотерапия. Бодинамика. – М., 2010
- Тело. Сознание. Творчество / Под ред. А.В. Старовойтова. – Симф., 2008
- Томэ Х., Кэхэле Х Современный психоанализ. – М., 1996 Т. 1-2.
- Тополянский В.Д., Струковская М.В. Психосоматические расстройства. – М., 1986.
- Уайнхолд Б., Уайнхолд Дж. Освобождение от созависимости. – М., 2002.
- Уилбер К. Интегральная психология: Сознание, Дух, Психология, Терапия. – М., 2004.
- Фанч Ф. Преобразующие диалоги : Серия "Новейшая психология". – К., 1997. – Вып. 1, 2
- Фанталова Е.Б. Диагностика и психотерапия внутреннего конфликта.. - Самара:, 2001
- Франкл В. Психотерапия на практике. – СПб., 2001.
- Франкл В. Теория и терапия неврозов. – СПб., 2001
- Психотерапия на практике. – СПб., 2001.
- Фрейд З. Очерк истории психоанализа: В 2 т. // Фрейд З. «Я» и «Оно». Труды разных лет. – Тбилиси, 1991
- Фрейд З. Основные психологические теории в психоанализе. – СПб, 1998
- Фрейджер Р. Фэйдимен Дж. Личность. Теории, эксперименты, упражнения. – СПб., 2001.
- Хиллман Дж. Исцеляющий вымысел. – СПб., 1997
- Хломов Д.Н. Парадоксы гештальт-терапии. – Воронеж, 2008
- Хломов Д.Н., Калитиевская Е. Философия гештальт-подхода. – М., 2008
- Холмогорова А.Б., Гаранян Н.Г.- Соматизация: история понятия, культуральные и семейные аспекты, объяснительные и психотерапевтические модели// Московский психотерапевтический журнал. 2000. № 2
- Холмогорова А.Б. Методологические проблемы современной психотерапии. // Московский психотерапевтический журнал. 2001. № 1
- Хомская Е.Д. Нейропсихология. – М., 1987.

Чугунов В.В. Клиника и дисциплинарная история психотерапии. - Здоров'я., 2002
Шостром Э., Браммер Л. Терапевтическая психология. Основы консультирования и психотерапии. – СПб.; М., 2002.

Янг П. Метафоры и модели изменения. Постигаем искусство НЛП. – М., 2003.

Эволюция психотерапии: в 4-х т./Под ред. Дж. Зейг. – М, 1998

Эйдемиллер Э.Г., Юстицкис В. Психология и психотерапия семьи. - СПб: Изд. "Питер", 1999 .

Экзистенциальная психология \ Под ред Р.Мей и др. – М., 2001

Энциклопедия глубинной психологии / Под ред. Д.Айке В 4-х т. – М., 1998

Юнг К. Человек и его символы. - СПб., 1996

Ялом И. Дар психотерапии. – М., 2005

Ялом И. Теория и практика групповой психотерапии – СПб., 2000

Burlew D. H. Clinical Handbook of Psychological Disorders, Third Edition: A Step-by-Step Treatment Manual / David Burlew. - The Guilford Press; 3rd edition, 2001. - 659 p.

Blumenfeld H. Neuroanatomy through clinical cases / Blumenfeld Hal. – Yale University School of Medicine, 2002. – 951 p.

Groth-Marnat G. Handbook of Psychological Assessment / Gary Groth-Marnat. - Wiley; 5 edition, 2009. – 768 p.

Jongsma A. E. The Complete Adult Psychotherapy Treatment Planner (PracticePlanners) / Arthur E. Jongsma Jr. - Wiley; 4 edition, 2006. – 368 p.

Kolb B. Fundamentals of Human Neuropsychology / Kolb B., Whishaw I.Q. – Worth Publishers, 2003. – 763 p.

Lezak M.D. Neuropsychological Assessment / Lezak Muriel Deutch. - Oxford Univ. Press, 1995.- 1026 p.

Mesulam M.-Marsel. Principles of Behavioral and Cognitive Neurology / Mesulam Marsel. – Oxford Univ. Press, 2000.- 540 p.